„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טלפון 03־243386. תא־דואר 136 • מען מברקי: „עולמפרס" • מודפס ב„הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב, רחוב בן־אביגדור • הפצה: „גד" בע"מ • גזופות: „צינקוגרפיה כספי" בע"מ • העורך הראשי: אורי אבנרי • המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.

קול קורא.

אין כימעט כתבה בהעולם הזה העוברת ללא תגובה. לעיתים התגובות הן חיוביות. קוראים, או המעורבים בנושא הכתבה, כותבים או מטלפנים למערכת ו־מודים על עצם העלאת הנושא, או על ה־שירות הציבורי הטוב שעשה עצם פירסום הכתבה. לעיתים, התגובות שונות לגמרי, בעיקר אם הן באות מצד אנשים שהותקפו בכתבה זו או אחרת.

אחד המוסדות הרגישים ביותר למה שנכתב בהעולם הזה הוא הכנסת. מדי יום רביעי אפשר לראות תור של ח"כים, ה־ממתינים בספריית הכנסת, לקבל לידיהם את השבועון. הכנסת מקבלת שני גיליונות של העיתון בכל שבוע, והסכם בלתי־כתוב בין חברי־הכנסת קובע, כי חבר־כנסת ש־תורו מגיע והוא מקבל את העיתון, לא יקרא אותו, אלא יעלעל בין עמודיו ויקרא רק את הדברים הנוגעים ישירות לו או לעבודתו.

ביום הרביעי שעבר בטלו כל ההסכמים וההסדרים בספריית־הכנסת. שער העולם הזה, „שחיתות בכנסת", עם תמונתו של הישוב־ראש ישראל ישעיהו, משך את הח"כים לספריה כמו דבורים אל הדבש.

הספרנים, שעמדו מול לחץ כבד, נמצאו במצב קשה מסיבה נוספת. יושב־ראש הכנסת עצמו ביקש להביא אליו ללישכה את אחד משני הגליונות של העולם הזה, כך שבספריה נותר רק גיליון אחד.

רק מלכת־היופי רינה מור, שהגיעה לביקור בכנסת, הצליחה להקל במיקצת מ־חברי כנסת ועובדיה, מכל הסיעות ומכל המגזרונים, על הכתבה „מאורת הנחשים בכנסת", עדיין לא הגיעו למערכת תגובות רישמיות. אך תגובה אחת מחבר־כנסת קיבלנו בשבוע שעבר, אם כי לא בעניין מאורת־הנחשים.

יושב־ראש הנהלת סיעת־המערך בכנסת והנהלת הקואליציה, משה ורטמן, נפגע מכתבת־השער על ההוצאות האישיות ה־אסטרונומיות שהוא גובה מדי חודש מקו־פת הסיעה שלו („חשבון ההוצאות של ח"כ ורטמן," העולם הזה 2028). את ורטמן פגש יוסי יגאי כאשר עסק בחקירת פרשה אחרת, ובהזדמנות זו, שוחחו, כמובן, על ההוצאות האישיות שלו.

ורטמן אינו מכחיש את החלק הגדול מהכתוב בכתבה: פרשת 2500 הלירות, שהוא גובה מהסיעה עבור הוצאות־הרכב שלו, נוסף לכספים שהוא מקבל עבורן מקופת הכנסת, מבלי שהוא נוסע כימעט כלל במכוניתו. אך לוורטמן היה הסבר לכך. יו"ר הקואליציה, שהוא נכה קל מ־מלחמת־השיחרור, טען כי הנהיגה קשה עליו, בעיקר בלילה, ולכן הוא ממעט לנהוג במכוניתו ומשתמש בטרמפים.

אך כשנשאל מדוע הוא לוקח כסף עבור נסיעות שלא היו ולא נבראו, ענה: „מה זאת אומרת? אני יושב־ראש הסיעה, ו־מגיעות לי הוצאות!"

טענה אחרת של ורטמן היתה לגבי ה־סכום שהיה נקוב בכתבה — 1000 לירות לחודש — שהוא מוציא במיזנון הכנסת על ארוחות על חשבון הסיעה. ורטמן הכחיש שהסכום גדול עד־כדי־כך. יגאי הציע לו עיסקה: שהוא יראה לו את הנהלת החשבו־נות, אם יש כזו, של קופת סיעת המערך, ואם יתברר כי יגאי שגה בנושא זה, יתנצל. למרבה הצער התחמק ורטמן מהצעה זו, בטענה: „לא יאשרו לי את זה." הוא לא פירט מי צריך לאשר לו צעד, שרק הוא־עצמו מוסמך לאשרו.

■ ■ ■

אולם את עיקר תשומת־הלב ריכז העולם הזה סביבי בכנסת השבוע מעל בימת המליאה, ולא במיזנון ובספריה. שר־הסעד זבולון המר השיב, ביום השלישי ש־עבר, על שתי שאילתות של סגן־יושב־ראש הכנסת, משה שחל, בעניין שתי כתבות ש־פורסמו בהעולם הזה על בתי־אבות בטיב־עון: „בתי־מוות לזקנים" (העולם הזה 1996) ו„הזקנים נשרפו למוות" (1997).

שחל היפנה לפני כחצי־שנה להמר את השאילתות הבאות: „בעיקבות כתבות ש־פורסמו בהעולם הזה, על מצב בתי־האבות בקרית־טיבעון, שבהן נאמר, בין השאר, כי זקנים נשרפו חיים בבתי־אבות, וכן תואר מצב בלתי־אנושי שבו מוחזקים מאות זקנים, אודה לשר אם ישיבני:

(א) האם הפרטים בכתבה נכונים?

(ב) מהם התגאים הדרושים והכישורים הדרושים מאזרח, כדי לפתוח בית־אבות?

(ג) מה מידת הביקורת המופעלת על בתי־אבות אלה, ומה טיבו של פיקוח זה?

(ד) מה בדעת השר לעשות בנדון?

גם חבר־הכנסת שחל, שבמיקרה ניהל את הישיבה שבה ענה שר־הסעד על ה־שאילתות, לא שם לב לכך שהמר לא השיב על השאלה הראשונה: „האם הפר־טים בכתבה נכונים?" אולם בניירות השר הופיעה תשובה עליה: „הפרטים בכתבה אינם מדוייקים." היה זה חלק מתשובה ש־הכינו עוזרי השר להמר.

המר, שלא קרא את התשובה קודם ש־התייצב לפני הכנסת כדי לקראה, נדהם לראות בה את המישפט הזה. בכישרון־אילתור מהיר הוא פשוט מחק מישפט זה בתשובה, כשהוא כבר ניצב על הבמה.

שר־הסעד, יותר מכל אדם אחר במדינה, יודע כי המצב שתואר בשתי כתבות אלה משקף נאמנה את שערוריית בתי־האבות בעיר־הקייט הצפונית. מייד אחרי פירסום הכתבות הטיל המר על צוות מייוחד מ־הגברת הפיקוח השוטף על בתי־האבות ב־טיבעון.

שלושת המיקרים המתוארים כאן, שאירעו כולם בשבוע אחד, הם השכר ה־נכבד ביותר שבו יכולים לזכות עיתונאי ומערכת־עיתון. תאוותם של נבחרי־האומה לקרוא את העולם הזה מייד עם הופעתו, בכל יום רביעי, היא יותר ממחמאה.

הודאתו של ח"כ משה ורטמן בכך ש־מרבית מימצאי העולם הזה בכתבה עליו נכונים, והתירוצים שלו לגבי אותם פרטים שבאמיתותם הוא לא הסכים להודות, מח־מיאה למקורות המידע של העולם הזה.

אולם יותר מכל שואב העולם הזה סיפוק מפעולותיו של שר־הסעד, בעיקבות הכת־בות על בתי־האבות בטיבעון. שר בממש־לה, שאינו ידיד השבועון המסויים הזה, למעשה, כי העולם הזה הציל את חייהם של מאות אנשים קשישים, שהיו מועמדים למוות כימעט־בטוח באותם מחנות־הסגר בלתי־אנושיים שהיו קיימים בטיבעון.

■ ■ ■

חבר שאיני יכול להצביע, באותה מי־דה של סיפוק, גם על פעולותיה של הצנ־זורה הצבאית. בזמן האחרון, כפי שנו־כחת בוודאי לדעת, היא נוטלת חלק פעיל ביותר, וניכר לעין, בעריכת העולם הזה.

ייתכן שהיינו סומכים על כך שרק שיקול ביטחוני מנחה את פעולותיה של הצנזורה הצבאית, לולא היו מגיעים לארץ גם עיתונים זרים. בעיתונים אלה ניתן למצוא, בייחוד בזמן האחרון, שפע של ידיעות, שלא ניתן לפרסמם בארץ.

אין צורך להרבות במילים כדי לתאר את תיסכולו של עיתונאי, שהצנזורה מר־חקת ידיעה שלו, אשר הסיכון הביטחוני בפירסומה הוא מפוקפק ביותר, כאשר הוא מגלה כעבור כמה ימים אותה הידי־עה עצמה בעיתונות הזרה. מה שמרגין במייוחד אינו עובדת הפירסום בעיתונות חו"ל, אלא הידיעה שפירסום זה נעשה ביוזמת אנשים המוסקדים, כביכול, על הצנזורה הצבאית בישראל.

לדוגמה, הפירסומים הבלתי־פוסקים על מיבצע יונתן של צה"ל באנטבה. בעוד שבארץ ממשיכה הצנזורה להקפיד על כך שלא יפורסמו פרטים נוספים על המיבצע, מעבר למה שפורסם עד כה מפי הרמטכ"ל ושר־הביטחון, הנה, לצורכי ייצוא, מס־תבר כי צנזורה זו אינה קיימת כלל.

כימעט כל עיתונאי, סופר או תסרי־טאי זר, המגיע לארץ, יכול להיפגש עם שר־הביטחון, לשמוע מפיו פרטים „חסויים" על המיבצע, לטוס למחרת היום לחו"ל ולפרסם את המידע שסופר לו, ללא כל מיגבלה. אזרחי ישראל יכולים לקבל מי־דע זה מייד שנייה, בתוספת פאנטאס־יות בנוסח סיפורי אלף לילה ולילה.

קשה מאד להשתחרר מן הרושם שלפ־חות במיקרה זה מופעלת הצנזורה על עיתוני ישראל כדי שלשר־הביטחון, ולאי־שי־מדינה בכירים אחרים, יהיה עוד מה „למכור" לעיתונאים הזרים, למפיקים ה־הוליוודיים ולמחברי הסיפרות הסינתטית, המשחרים לפיתחם.

אלי תגיע

„העולם הזה" 2028
תירוצים בסיעה

„העולם הזה" 1996: זקנים בבית־אבות בטיבעון
תשובה במליאה

„העולם הזה" 2030
תור במיזנון

הלחץ בספרייה, ולמשוך אליה כמה מ־חברי־הכנסת, שדחו את העילעול בהעולם הזה עד שהמלכה תעזוב את המישכן.

■ ■ ■

מיקבד ברכות של יישר־כוח מצד